

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Tuâl'jõž-DNA čuä'jat: sä'mmlain da lä'ddlain lij seämma si'birjaalaž preddan

Tän poddsaz tu'tkkummuš čuä'jat, što Lää'ddjânma lij puättam vââ'ljest geennpreddan Si'birja räa'jest. Preddan mie'ldd sä'mmlainallšem narod lij vól ru'vddäai'jest jâlstim Lää'ddjânmost miärkteeinalla änn'jõžž saaujben.

Vuössmös tu'tkkummuš Lää'ddjânma tuâl'jõž aassji DNA:st lij ölmstöttum. Pu'httõžž čuä'jte, što Lää'ddjânma lij puättam vââ'ljest geennpreddan Si'birja räa'jest.

Si'birjaalaž geennaunnâz vuei'net Kuâlõõgg aassjin nu't 4 000 ee'jj mââiärra, da mâ'ñlest töt lij leävvnam še Lää'ddjânma. Tu'tkkummuš nâânad lââ'ssen, što geneettnallšeld sä'mmlainallšem narod lij vól ru'vddäai'jest jâlstim Lää'ddjânmost miärkteeinalla änn'jõžž saaujben.

Tu'tkkummuš ve'rddõllum geneetlaž čuäjtõžž liä valddum oummutau'tin: 3 500 ee'jj vuä'mm äu'ddpäai'kest Kuâlõõgg da 1 500 ee'jj vuä'mm Saujj-Vuâđmääddast kaunnum Levänluhdan čää'ccruökkâmsâa'jest. Pukin čuäjtõžžin kâunnai seämma si'birjaalaž preddan.

Si'birjaalaž algveärr kuästtai vól änn'jõžäai'j

Tuâl'jõž -DNA lij ve'rdduum še änn'jõžnaroodid. Sä'mmlain, lä'ddlain da jee'res uralilaz ķiõlpiärrin naroodin si'birjaalaž algveärr lij vól kuästtjemnalla.

–Töt lij tuõdi seäkknam jee'res eurooplaž preddna. Tán peei'v sä'mmla ee'ttkâ'ste si'birjaalaž preddan nânnsun gu ni õhtt nu'bb narod Eurooppâst. Pukin änn'jõž meerain tuâl'jõž si'birjaala preddan lij jäänmõsân Tâ'vv-Si'birjast jie'lli Nganasan-narood ee'tkkee'jin, sârnn SUGRIGE-ha'ñkkõžž jââ'dteei **Päivi Onkamo** He'Issen da Turun pââimõs-škooulin.

Pu'httõžž vuâdald vuei'tet aaišed, što tuâl'jõž Si'birja narod da Lää'ddjânmost jie'lli pronss-da ru'vddäiggsaz õhttsažkoo'ddi jie'llemnaa'lin, ķiõlin da kulttuurin lij vuäittam ku'kes kōskkmää'tkest huõikani lee'd vââ'ljest tuejsummuž nuu'bbivui'm. Pie'kk naroodâst lij vuäittam liikkeed veeidsânji kaupõõlee'l da vaajtõõlee'l aaztõžžid ee'jjpooddi mie'ldd.

Levänluhdan ruõkkâmsâjja au'ddjum muu'st'te jäänmõsân sä'mmlaid

Tu'tkkummušest põ'steš čiołgeed obb preddan le'be genomi õtmmlõ oumažpersoon taau'tin. Kuâlõõggâst vuõžžu kuuđ oummu taau'tid 3 500 ee'jj vuä'mm ruõkkmõžžâst da kuei't oummu taau'tid 1700–1800-lââgg äu'ddpäai'kest. Levänluhdan ruõkkâmsâa'jest Saujj-Vuâđmääddast obb genomi čiołgummuš o'nnsti koolmâst oummust.

Levänluhdan ruõkkâmsâa'jj lij õhtt Lää'ddjânma vuä'mmsummus ruõkkâmsõõ'jin, koin liä seillam oummutââ'u't. Jäämmam oummid ruõ'kkeš päai'kest äârram jâaurže, mii čiołgad taau'ti pue'r'r seillmõžž.

Tu'tkkummuš čuä'jat levänluhtanii'kki äârram ä'ldlab roodd tän peei'v sä'mmlaid gu lä'ddlaid.

– Geneettnallšeld sä'mmlainallšem narod lij ä'te aaztam ouddâl saaujab Lää'ddjânma gu änn'jõžnarood aaztõžžâst vuäitči ju'rdded, tu'tkkeei **Kerttu Majander** He'Issen pââimõs-škooulâst da saksslaž Max Planck –instituuttâst sârnn.

– Levänluhdan vuu'd päi'kknõmmõõzzin lij še äi'kk äi'dde õlmstõttum tu'tkkummšest vuâmmšum sää'm vaikkõõzzid, tiuddad Levänluhta-projee'kt jää'dteei **Anna Wessman** He'Issen pääimõs-škooulâst.

Tu'tkkummuž pu'httõõzz liâ õlmstõttum Nature Communications -online-lõõstâst. Tu'tkkummuš lij čõõđtum He'Issen da Turun pääimõs-škooul lää'dd-ugrilaž tuâl'jõžgenomi- (SUGRIGE) –projee'kt (<https://blogs.helsinki.fi/paleogenetics/>), Levänluhta-projee'kt ([https://tuhat.helsinki.fi/portal/fi/projects/the-levanluhta-site\(9d74f2fc-b102-4fe2-a0e7-c43258651ad9\).html](https://tuhat.helsinki.fi/portal/fi/projects/the-levanluhta-site(9d74f2fc-b102-4fe2-a0e7-c43258651ad9).html)) di oummu ouddhistoor tu'tkkummša čirjlmõõvvi sakksla Max Planck -instituutt (<http://www.shh.mpg.de/en>) õhttsažtuâjjan.

Theseas C. Lamnidis, Kerttu Majander, Choongwon Jeong, Elina Salmela, Anna Wessman, Vyacheslav Moiseyev, Valery Khartanovich, Oleg Balanovsky, Matthias Ongyerth, Antje Weihmann, Antti Sajantila, Janet Kelso, Svante Pääbo, Päivi Onkamo, Wolfgang Haak, Johannes Krause, Stephan Schiffels. Ancient Fennoscandian genomes reveal origin and spread of Siberian ancestry in Europe. Nature Communications 2018, DOI:10.1038/s41467-018-07483-5

Lââ'ssteâđ ä'ššvuu'di mie'ldd:

Tuâl'jõž-DNA, populaatiogenetiikk, Lää'dd-ugrilaž tuâl'jõžgenomi (SUGRIGE) –proje'ktt:
Tu'tkkeei Kerttu Majander, He'Issen pääimõs-škooul & Max Planck Institute for the Science of Human History, te'l. 27.–30.11.2018 +358 41 3678636, 1.12.2018– +49 176 9852 3868, majander@shh.mpg.de

SUGRIGE-ha'ŋkkõõzz jää'dteei, professor Päivi Onkamo, Turun pääimõs-škooul da He'Issen pääimõs-škooul, te'l. 02941 59111, paivi.onkamo@utu.fi

Levänluhta:

Arkeolooglaž konte'kstt: Levänluhta-projee'kt jää'dteei, FT Anna Wessman, He'Issen pääimõs-škooul Kulttuuri juâggtõs, te'l. 050 329 8436, anna.wessman@helsinki.fi

Levänluhta-projee'kt DNA-tu'tkkummuš, professor Antti Sajantila, He'Issen pääimõs-škooul, te'l. 0400 605 205, antti.sajantila@helsinki.fi